

students. The organization of extracurricular activities of students should provide for the development of creativity, initiative, independence, vertical and horizontal mobility, as indicated in the Concept for the development of vocational education and training in Ukraine (2010-2020).

Student interest clubs as an association of people is based on a common interest in certain issues in various areas and created on a voluntary basis. Student clubs are a place for the exchange of experiences and opinions, which contributes to the improvement of their knowledge in various fields of activity and intellectual development. The activity of student clubs is aimed at creating a team in which intellectual communication of young people is organized on topical issues with the aim of self-development and exchange of information and the possibility of psycho-emotional relaxation.

Key words: *student interest clubs, extracurricular activities, forms of work, pandemic, coronavirus, COVID-19.*

Стаття надійшла до редакції 02.12.2020 р.

УДК 378.011.3-051:502/504
<https://doi.org/10.33989/2075-146x.2020.26.227462>

МАРИНА ГРИНЬОВА

ORCID: 0000-0003-3912-9023

РУСЛАНА ВЕЛИЧКО

ORCID: 0000-0002-8122-473X

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ЕКОЛОГІВ

У статті обґрунтовано особливості реалізації методу екологічних проєктів як одного з ефективних способів організації пізнавальної діяльності студентів-екологів. Наведено особливості створення екологічних проєктів. Розкрито структуру екологічного проєкту та його впровадження в організацію проєктної діяльності у процесі підготовки студентів екологів. Авторами доведено результативність застосування методу екологічних проєктів у формуванні пізнавальної діяльності студентів-екологів.

Ключові слова: *метод проєктів, студенти-екологи, екологічний проєкт, структура екологічного проєкту, пізнавальна діяльність, екологічна культура студентів-екологів*

Постановка проблеми. Якість навколишнього середовища визначає здоров'я – основне право людини й головну мету розвитку цивілізації. Формування у майбутніх фахівців екологічно орієнтованого світогляду – найсуттєвіша потреба людства. Екологічній освіті належить роль випереджального чинника побудови ціннісних та світоглядних засад, спрямованих на усвідомлення і подолання тих глобальних екологічних проблем, з якими зіткнулося людство.

Метод проєктів є однією з інноваційних педагогічних технологій, що відповідає вимогам розвитку освіти щодо переходу до нового типу гуманістично-інноваційної освіти, коли увага переноситься на набуття студентами знань, умінь і навичок, життєвого досвіду, як засобу формування життєвої компетенції.

В основі методу проєктів лежать:

- розвиток пізнавальних умінь і навичок студентів;
- уміння орієнтуватися в інформаційному просторі;
- уміння самостійно конструювати свої знання;
- уміння критично мислити.

Застосування методу проєктів – це загальна потреба нашого часу. Метод проєктів засвідчує повну узгодженість навчання з життям, з інтересами студентів, він ставить його у становище дорослої людини. Метод проєктів спрямований на навчання студентів самостійно здобувати знання та використовувати їх у практичній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні теоретичні положення щодо методу проєктів розглядаються у працях українських і російських науковців: К. Баханов, А. Касперський, О. Коберник, Є. Павлутенков, В. Сидоренко, С. Ящук, Е. Полат, Н. Пахомова, Н. Матяш, І. Чечель.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблемі використання методу проєктів в навчальному процесі присвячені роботи: Г. Арванітопуло, Р. Борисової, І. Бруснікіна, Дж. Дьюї, У. Кілпатрік, Н. Морзе, С. Ніколаєвої, Т. Новікова, Є. Пархерст, Є. Полат, І. Сергеева, С. Сисоева, С. Шацького.

За словами І. Єрмакова, метод проєктів це «інструмент, який створює унікальні передумови для розвитку ключових компетенцій (соціальних, полікультурних, інформаційних, комунікативних ті ін.) і самостійності учня в досягненні нового, стимулюючи його природну допитливість та творчий потенціал».

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних та практичних аспектів застосування методу проєктів та визначення його ролі у формуванні екологічної культури студентів-екологів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метод проєктів допомагає формувати особистісні риси, які розвиваються лише в діяльності й не можуть бути засвоєні вербально. Під час роботи над проєктом студенти набувають досвіду індивідуальної самостійної діяльності. Метод проєктів стимулює студентів до вирішення проблем, які потребують певних знань; розвиває критичне мислення; формує навички роботи з інформацією (студенти добирають потрібну інформацію, аналізують та систематизують її); допомагає вирішувати пізнавальні й творчі завдання у співпраці, де студенти виконують різні соціальні ролі. Це спонукає вирішенню певної проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого – інтегрування знань і вмінь з різних галузей науки, техніки, творчих галузей. Результати виконання проєктів мають бути відчутними, тобто, якщо це теоретична проблема, то конкретне її вирішення, якщо практична – готовий продукт проєкту. Метод проєктів можна використовувати як самостійну індивідуальну чи групову роботу студентів упродовж різного за тривалістю часу, а також з використанням сучасних засобів інформаційних технологій, зокрема комп'ютерних, телекомунікаційних.

Використання у навчальному процесі методу проєктів дозволяє вирішити ряд наступних завдань: поглибити знання студентів під час роботи над проєктом; розвинути логічне та критичне мислення; сформувати практико-орієнтовані вміння. Даний метод має великі потенційні можливості для більш поглибленого вивчення навчальних дисциплін, зокрема, екології, формування екологічної компетентності у студентів-екологів.

Обираючи тематику екологічних проєктів викладачеві слід орієнтуватися на соціальну значущість проєкту, її практичний зв'язок із життям. Важливо, щоб вона ґрунтувалась на тих екологічних проблемах місцевості, які зможуть порушити студенти та розв'язати самостійно.

Проведення проєктної діяльності вимагає ретельної підготовки викладача, яка полягає у визначенні:

- актуальних та значущих з екологічної точки зору тем і проблем для проєктів, що потребують дослідження;
- структури екологічного проєкту;
- плану дій щодо вирішення екологічної проблеми;
- відповідності теми екологічного проєкту інтересам і можливостям студентів;

- методів розв'язання визначених завдань (в тому числі дослідницьких). Робота над екологічними навчальними проєктами викликає у студентів певні труднощі, причиною яких є недостатня база знань та умінь інформаційного пошуку, а також відсутність досвіду використання дослідницьких методів в обробці інформації.

Екологічний проєкт – це науково-дослідницька творча робота на екологічну тематику, спрямована на розв'язання екологічних проблем, виконана учнем під керівництвом вчителя та оформлена належним чином.

Найголовніша частина наукової роботи – сформульована тема дослідження. Тези проєкту дають чітке уявлення про проведене дослідження.

Під час стендового захисту робіт відбувається постерна презентація з елементами інтерв'ю та наукової співбесіди, при цьому основна увага приділяється вмінню спілкуватись, відповідати на запитання, відстоювати свою точку зору, логічно мислити.

На постері повинні бути відображені ключові ідеї проєкту, результати та досягнення, він є презентацією виконаної роботи.

Демонстрація дослідження повинна бути привабливою та інформативною, робота повинна бути показана у простій та доступній формі. Назва постеру – це той важливий елемент, що сконцентровує увагу спостерігачів. Влучна назва повинна просто та точно презентувати дослідження.

Структура постера мусить бути такою, аби будь-хто (особливо члени журі) легко могли знайти назву, гіпотезу, результати та висновки. Результати дослідження необхідно проілюструвати таблицями, діаграмами або графіками – це зробить їх легшими для сприйняття порівняно зі звичайно записаними кількісними даними.

Захист екологічних проєктів на конкурсах проходить за такою схемою:

- підготовка матеріалів та монтаж стендів;
- після урочистого відкриття автори проєктів розходяться до своїх стендів, а члени журі в індивідуальному порядку знайомляться з проєктами для того, щоб мати уяву про загальний рівень робіт.

1. Практична готовність студентів-екологів до здійснення досліджень проявляється в тому, що майбутні фахівці самостійно обирають значущу для нього тему проєкту, намічають кроки роботи з даної теми, застосовують методи дослідження (робота з літературними джерелами, спостереження і т.д.), оформляють і представляють результат (продукт) своєї роботи.

2. Мотивованість дослідницької діяльності майбутніх фахівців розглядається нами як прагнення дізнаватися нове, робити певні дії для пошуку цікавих знань, брати участь у виконанні проєкту. Студент виявляє пізнавальну активність у процесі вирішення екологічних проблем, інтерес до теми дослідження і способів роботи, пов'язаних з веденням дослідницької діяльності: від вузьких соціальних до широких пізнавальних мотивів.

3. Прояв креативності (оригінальності) в дослідницькій діяльності студентів-екологів враховував у підходах до вибору теми, визначення завдань дослідження, у продуктивності - при знаходженні рішень проблем; за оригінальністю підходів - до вибору шляхів дослідження, створення нового продукту, оформлення та представлення результатів проєкту, вмінню з різних сторін і позицій бачити досліджуваний предмет.

4. Ступінь прояву самостійності. Особливістю студентського віку є те, що в навчально-пізнавальній діяльності керівна роль належить самостійній пізнавальній діяльності. Оволодіваючи вміннями дослідницької діяльності, пізнавальної позиція студента-еколога педагога змінюється від виконавця до творця.

Організуючи роботу над екологічним проєктом, доцільно використовувати різні форми: екскурсії, заняття -

дослідження, заняття-спостереження, екологічні конкурси. Невід'ємна частина уроку - екологічне виховання.

На сьогодні важливим є питання просування на Полтавщині екологічного проєкту «Озеленення подвір'я закладу освіти». Тому ми вирішили перевірити ставлення студентської громади до цього процесу. Для цього нами був складений тест-опитувальник, де ми висвітлили 6 найважливіших питань, на нашу думку, потрібних, щоб визначити основні аспекти розуміння та відношення студентів до озеленення подвір'я закладу освіти.

1. Що для вас означає поняття «озеленення подвір'я закладу освіти»?
2. Чи вважаєте ви актуальним питання озеленення подвір'я закладу освіти в наш час?
3. Які на вашу думку функції виконують зелені насадження на подвір'ї закладу освіти?
4. Оцініть рівень озеленення подвір'я вашого закладу освіти.
5. Чи берете участь в роботі по благоустрою та озелененню подвір'я вашого закладу освіти?
6. Чи цікава вам тема «Озеленення подвір'я закладу освіти»?

Вибірка нашого дослідження 100 пересічних осіб учнівської та студентської молоді (12-23 років). Тест повинен нас забезпечити сприятливими умовами для вільного визначення та ствердження кожної молодої людини щодо думки про поняття озеленення подвір'я закладу освіти.

Проаналізуємо ставлення учнів та студентів до озеленення. З поданої діаграми нижче бачимо, що 73% молоді знайомі з терміном «Озеленення подвір'я закладу освіти», 20% – здогадуються про його значення, а 5% – не цікавляться екологічними термінами. Низький показник мають учні шкіл, тому, на нашу думку, слід більше уваги приділяти вивченню екологічних дисциплін у ЗЗСО.

Рис. 1. Що для вас означає поняття «озеленення подвір'я закладу освіти»?

Відповіді на друге запитання показали, що учні та студенти вважають озеленення подвір'я закладу освіти одним із найважливіших питань, вирішення якого сприяє покращенню середовища освітнього закладу.

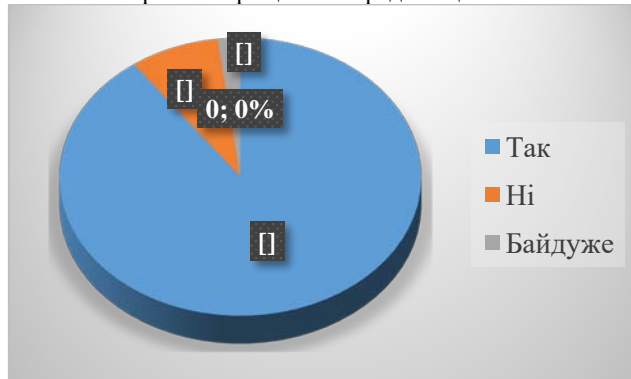

Рис. 2. Чи вважаєте ви актуальним питання озеленення подвір'я закладу освіти в наш час?

Результати опитування стосовно функцій, які виконують зелені насадження на подвір'ї закладу освіти показали, що учнівська і студентська молодь добре знає функції, але потрібно досконаліше ознайомитися з ними.

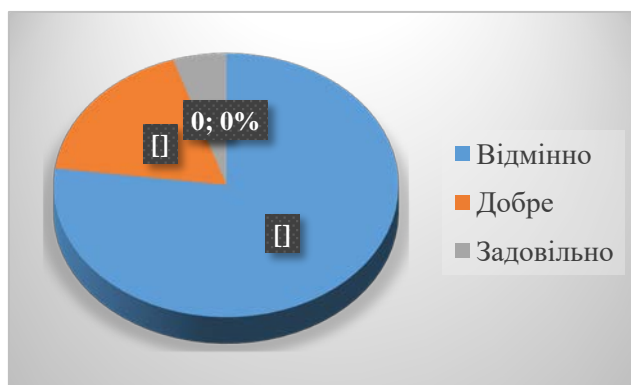

Рис. 3. Які, на вашу думку, функції виконують зелені насадження на подвір'ї закладу освіти?

Нас стурбував показник, який засвідчив низький рівень озеленення подвір'я закладів освіти. Це означає, що умови для навчання та екологічного виховання є несприятливими. Однак, молодь розуміє те, що рослини позитивно впливають на середовище і мають бажання насаджувати їх, доглядати за ними. Тому адміністрації слід звернути на це увагу та підтримати ідеї молодого покоління задля покращення екологічно чистого середовища.

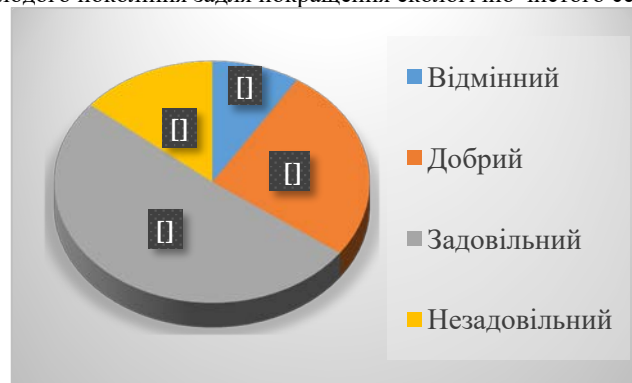

Рис. 4. Оцініть рівень озеленення подвір'я вашого закладу освіти

На запитання «Чи берете участь в роботі з благоустрою та озеленення подвір'я вашого закладу освіти?» 57% опитуваних відповіли так, причому під час розповіді в їх словах відчувався ентузіазм та бажання до дій. Це означає, що учням, студентам неабайдужа доля рідного закладу освіти, і, що вони готові до роботи по озелененню його територій.

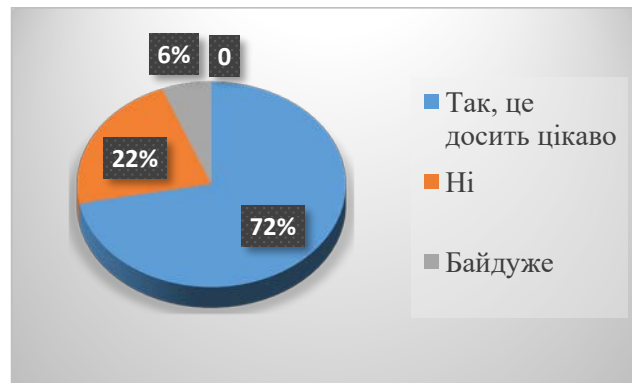

Рис. 5. Чи берете участь в роботі з благоустрою та озеленення подвір'я вашого закладу освіти?

Останнім запитанням тесту-опитувальника було «Чи цікава вам тема «Озеленення подвір'я закладу освіти»» відповіді на яке викликали у нас позитивні емоції. Приємною несподіванкою було те, що цілих 70% студентів відповіли про зацікавленість темою озеленення подвір'я закладу освіти.

Як показав тест-опитувальник, молодь зацікавлена в покращенні середовища, де знаходиться їхній заклад освіти, їм неабайдужа доля рідних країв. Але через те, що в нашій країні питанням екологічного характеру приділяється мало уваги, немає підтримки з боку керівництва, учні та студенти не зацікавлені еколого-дослідницькою роботою. Тому потрібно проводити більше екологічних конкурсів, акцій, заохочувати молодь створювати екологічно чисте навколишнє середовище для безпечного життя людства.

Висновки. Метод проектів є однією з інноваційних педагогічних технологій, що відповідає вимогам Національної доктрини розвитку освіти щодо переходу до нового типу гуманістично-інноваційної освіти, коли увага переноситься на процес набуття школярами знань, умінь, навичок, життєвого досвіду, які трансформуються в компетенції.

Метод проектів є засобом ефективного та якісного розвитку наукової творчості студентів-екологів. Під час проектної діяльності майбутні фахівці набувають таких умінь і навичок: самостійно знаходити спосіб здобуття знань, отримувати необхідну інформацію, пропонувати декілька варіантів розв'язання проблеми, висува власну гіпотезу, визначення екологічних проблем. У студентів-екологів розвивається прагнення до накової творчості та самонавчання. Вони застосовують знання на практиці, використовуючи основи проектної діяльності. Метод проектів дає змогу студенту-екологу піднятися на вищий рівень наукового розвитку.

Список використаних джерел:

- Герман, Н. А. (2001). Адаптація форм організації самостійної роботи студентів до сучасних технологій навчання. *Вища школа*, 4-5, 53-61.
- Дичківська, І. М. (2004). Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. Київ: Академвидав.
- Срмаков, І. (2007). Компетентнісний потенціал проектної діяльності. В кн. М. Голубенко (Упоряд.), *Проектна діяльність у школі* (с. 5-18). Київ: Шкільний світ.
- Недільська, І. І. (2007). Методи проектної діяльності та моделювання у практиці викладання біології. *Біологія*, 10 (166), 2-4.

Стеців, Л. І. (2005). Реалізуємо метод проєктів. *Директор школи*, 40 (376), 19-20.

References

- Dychkivska, I. M. (2004). *Innovatsiini pedahohichni tekhnologii [Innovative pedagogical technologies]: navch. posib*. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].
- Herman, N. A. (2001). Adaptatsiia form orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv do suchasnykh tekhnologii navchannia [Adaptation of forms of organization of independent work of students to modern technologies of training]. *Vyshcha shkola [High school]*, 4-5, 53-61 [in Ukrainian].
- Nedilska, I. I. (2007). Metody proektnoi diialnosti ta modeliuvannia u praktytsi vykladannia biolohii [Methods of project activity and modeling in the practice of teaching biology]. *Biolohiia [Biology]*, 10 (166), 2-4 [in Ukrainian].
- Stetsiv, L. I. (2005). Realizuiemo metod proektiv [We implement the project method]. *Dyrekтор shkoly [School Director]*, 40 (376), 19-20 [in Ukrainian].
- Yermakov, I. (2007). Kompetentnisnyi potentsial proektnoi diialnosti [Competence potential of project activity]. In M. Holubenko (Comp.), *Proektna diialnist u shkoli [Project activities at school]* (pp. 5-18). Kyiv: Shkilnyi svit [in Ukrainian].

GRYNOVA M., VELYCHKO R.

Poltava V. G. Korolenko national pedagogical University, Ukraine

FEATURES OF CREATING A METHOD OF PROJECTS FOR THE FORMATION OF COGNITIVE ACTIVITY OF ENVIRONMENTAL STUDENTS

The article substantiates the peculiarities of the implementation of the method of ecological projects as one of the effective ways of organizing the cognitive activity of students-ecologists. Features of creation of ecological projects are resulted. The structure of the ecological project and its implementation in the organization of project activity in the process of training students of ecologists is revealed. The authors prove the effectiveness of the application of the method of ecological projects in the formation of cognitive activity of students-ecologists.

The project method is a means of effective and high-quality development of scientific creativity of students of ecology. During the project activity, future specialists acquire the following skills and abilities: independently find a way to acquire knowledge, obtain the necessary information, offer several options for solving the problem, put forward their own hypothesis, identify environmental problems. Ecology students develop a desire for scientific creativity and self-study. They apply knowledge in practice. using the basics of project activities. The project method allows the student-ecologist to rise to a higher level of scientific development.

Key words: *method of projects, students-ecologists, ecological project, structure of ecological project, cognitive activity, ecological culture of students-ecologists*

Стаття надійшла до редакції 11. 09. 2020 р.